

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Kotilainen, Sofia

Title: Biografioista historiantutkimuksessa

Year: 2015

Version:

Please cite the original version:

Kotilainen, S. (2015). Biografioista historiantutkimuksessa. *Agricolan kirja-arvostelut*, 2015(22.1.2015). <http://agricola.utu.fi/julkaisut/kirja-arvostelut/index.php?id=3750>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Julkaisun tiedot APA-viitemuodossa:

Kotilainen, S. (2015). Biografioista historiantutkimuksessa. *Agricolan kirja-arvostelut*, 2015 (22.1.2015). Retrieved from <http://agricola.utu.fi/julkaisut/kirja-arvostelut/index.php?id=3750>

Agricolan kirja-arvostelut

ISSN 1796-704X

Biografioista historiantutkimuksessa

22.1.2015 Sofia Kotilainen <sofia.p.kotilainen@jyu.fi> FT, dosentti, Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitos

Hakosalo, Heini; Jalagin, Seija; Junila, Marianne; Kurvinen, Heidi (toim.): *Historiallinen elämä. Biografia ja historiantutkimus*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 2014. 342 sivua.

Artikkelikokoelmassa tarkastellaan elämäkerrallista historiantutkimusta eri näkökulmista kirjoittajien omien tutkimusaiheiden kautta. Artikkeleissa pohditaan yksilön ja hänen elinympäristönsä vuorovaikutusta ja elämäkertojen kirjoittamisen tapaa. Kirja painottuu yksilöiden biografiseen tutkimukseen.

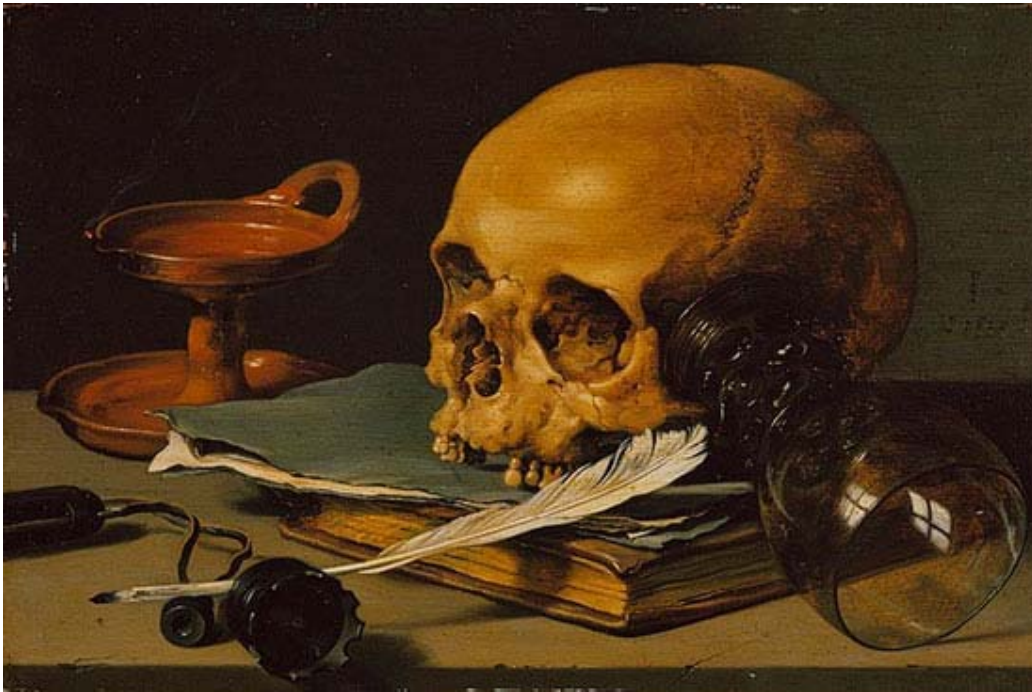
Elämäkertatutkimus on säilyttänyt pitkään suosionsa historiantutkimuksen ja historiallisen kirjallisuuden lajina. Historioitsijoiden lisäksi elämäkertoja kirjoittavat usein myös harrastajakirjoittajat ja esimerkiksi toimittajat. *Historiallinen elämä* -teos on mitä ilmeisimmin syntynyt syksyllä 2011 Oulun yliopistossa järjestetyn Representing Lives -workshopin myötä, vaikkei tätä teoksessa mainitakaan. Teoksen suomalaiskirjoittajat ovat pääosin oululaisia ja turkulaisia historioitsijoita. Mukana on myös muutamia pohjoismaisia historiantutkijoita.

Elämäkerran tehtävä

Teoksen johdannossa toimittajat määrittelevät elämäkerran tehtäväksi kohteensa elämänkulun seuraamisen ja näiden vaiheiden selittämisen. Elämäkerran laatijan on tästä syystä tunnettava hyvin myös se konteksti, jossa kohde elää ja toimii. Elämäkerran tavoitteena on analysoida tutkimuksen kohteen vaikutusta toisiin ihmisiin tai esimerkiksi siihen alaan, jolla hän toimii. Elämäkerta pyrkii tuomaan esille tutkimuskohteensa kokemukset ja käsitykset. Tämän jälkimmäisen tavoitteen ulkopuolelle tekijät rajaavat sellaiset elämäkerrat, joiden kohteena ovat paitsi eläimet, myös kirjoitustaidottomat ihmiset, sillä heidän mukaansa näiden kokemuksista ja käsityksistä ei ole mahdollista päästä selville. Rajaus on ristiriidassa teoksen

joidenkin varsinaisten artikkelien sisällön (kuten Katri Helmisen erinomaisesti kirjoittaman juoksijaori Lapukan elämäkerran) kanssa ja mykistävän hämmentävä sulkiessaan ulkopuolelleen kaikki puhutun ja suullisen kulttuurin tuottamat lähteet. Mihin määritelmässä sijoittuvat biografiat, joissa on käytetty lähteinä esimerkiksi muistitietoa, haastatteluja tai tuomiokirjoja?

Jättääkseen jäljen historian tutkijan myöhemmin käyttämiin lähteisiin henkilön ei ole välttämättä tarvinnut olla kirjoitustaitoinen. Tunnetaan myös paljon kansanryhmiä, joilla ei ole menneisyyden saatossa ollut mahdollisuutta laatia tai saada käyttöönsä esimerkiksi virallisia asiakirjoja omalla äidinkielellään, vaan heitä koskeneet asiakirjat on laadittu, ja sitä kautta heidän kokemuksensa ja käsityksensä on välitetty eteenpäin hallinnon ja politiikan valtakielellä, sanokaamme vaikkapa ruotsiksi. Miten määritellään se ”riittävän” kirjoitus- ja kielitaidon määrä, joka oikeuttaa kohottamaan elämäkertatutkimuksen kohteen käsitykset ja kokemukset tutkimuksen arvoisiksi, niiden rinnastumatta pelkästään elämellisiin aistimuksiin?

Kuva: Pieter Claesz: Still Life with a Skull and a Writing Quill 1628. New York: The Metropolitan Museum of Art, Heilbrunn Timeline of Art History.

Kokoelma sisältää useita tärkeitä puheenvuoroja biografisesta historiantutkimuksesta. Biografisen tutkimus on tuottanut merkittäviä tuloksia etenkin naishistorian ja vähemmistöjen tutkimuksessa. Esimerkiksi Christina Florin tarkastelee viimeaikaisia ruotsalaistutkimuksia, joissa naisten äänioikeustaistelua ja akateemista uraa on tutkittu uuden biografian keinoin. Elämäntarinat rakentuvat sosiaalisissa ja diskursiivisissa yhteyksissä merkityksien ja niiden tulkinnan kautta. Erla Hulda Halldórsdóttir puolestaan käyttää tutkimuksensa lähteenä islantilaisen paperinrouvan kirjeenvaihtoa. Sen kautta hän tutkii 1800-luvun naisen elämää ja itseymmärrystä.

Maarit Leskelä-Kärki kirjoittaa jännittävien esimerkkien avulla biografisesta vuorovaikutuksesta tutkijan ja tämän tutkimuskohteen välillä, siitä kuinka tekijä reflektoi suhdettaan elämäkerran päähenkilöön. Tanskalainen Birgitte Possing pohdiskelee hedelmällisellä ja tieteenalaa rikastuttavalla tavalla elämäkerrallisen historian tutkimuksen kirjoittajan vastuuta, biografisen genren luonnetta pidemmästä aikaperspektiivistä tarkasteltuna sekä monitieteisen elämäkertatutkimuksen mahdollisuuksia kehittyä kriittiseksi tieteelliseksi oppialaksi. Myös muissa teoksen artikkeleissa elämäkertatutkimukseen liitetään eettisyyden ja tulkintojen perustelujen läpinäkyvyyden vaatimus.

Prosopografinen lähestymistapa

Paikoin teoksessa noudatettu suomenkielinen käsitteenmäärittely on varsin mielenkiintoisia kysymyksiä herättävää, esimerkiksi prosopografian (kts. [prosopografiasta](#) esim. Wikipediasta) ja kollektiivibiografisen menetelmän välisten merkityserojen osalta. Määrittelemällä itsensä kovin tiukasti pelkästään teoksen eräässä artikkelissa lanseeratun prosopografisen lähestymistavan edustajaksi tutkija tulee helposti rajanneeksi itsensä ulos muun analyttistä kollektiivibiografista lähestymistapaa hyödyntävän tutkimuksen piiristä. On huomattava, että toisaalta osa tämän teoksen tutkijoista käyttää prosopografiaa ja kollektiivibiografiaa toistensa synonyymeinä, kuten yleisemmin on tapana.

Joka tapauksessa historian tutkimuksessa analyysin todistusvoiman ja merkittävien tulosten kannalta tutkimusmenetelmän suomenkielisen nimen valintaa ratkaisevammaksi voi muodostua alkuperäislähteiden avulla koottujen joukkoelämäkerrallisten tietokantojen laajuus tai ajallinen kattavuus, sekä koko tutkittavan ryhmän tarkastelu suppeiden otosten sijasta. Esimerkiksi yhden ammattiryhmän muutaman kymmenen (tai tapauksesta riippuen sadankin) edustajan ulkoisten ominaisuuksien tasolle jäävä tarkastelu (teoksessa kuvatus prosopografian määritelmän mukaisesti) kohdistuu kyllä yksilöihin ryhmänsä edustajina, muttei vielä kerro riittävästi ja pitkällä aikavälillä koko paikallisyhteisöstä, jotta se voisi toimia aidosti yhteisötutkimuksena ja tarjota siten myös todella *kollektiivibiografisia* tuloksia.

Pääosa kokoelman artikkeleista tarkastelee elämäkertatutkimusta yhä yksilöiden ja vain muutamien (kymmenten) esimerkkihenkilöiden näkökulmasta. Joukkoelämäkerrallinen tutkimus ja sen metodologia jää tässä teoksessa vähemmälle huomiolle. Siksi teoksen kansien väliin mahtuu vain osa suomalaisen elämäkertatutkimuksen kirjosta, eikä se sinällään vielä muodosta kattavaa läpileikkausta viimeaikaisesta tutkimuksesta, mutta on toki hyvä alku biografisen tutkimuksen teoreettisemmalle tarkastelulle tuoreiden tutkimusesimerkkien avulla. Muutamista edellä mainitun kaltaisista käsitteellisistä monitulkintaisuuksista (suomalaisten tulkintojen osalta – myös näiden suomenkielisten käsitteiden suhde kansainväliseen tutkimustraditioon määritellään moniselitteisesti) huolimatta teos avaa kiinnostavia näkökulmia ajankohtaiseen pohjoismaiseen biografiatutkimukseen.